Η κοινωνία της αδιαφορίας (Δημήτρης Μπαλτάς, Δρ Φιλοσοφίας)

Categories : ΣΤΟΧΑΣΜΟΙ

Date : 21 Μαΐου, 2012

Η ΑΛΛΗ ΟΨΙΣ: ***«Νομίζουμε πως έχει μια αξία σήμερα, μέσα στη δύνη που προκαλεί η κρίση, να δούμε τι είναι αυτό που μπορεί να συνετέλεσε σ΄ αυτή την κατάσταση που βιώνει ένα μεγάλο μέρος των Ελλήνων, αλλά και πόσο υγιείς ήταν οι επιλογές μας εκτός κρίσης. Σε αυτόν τον προβληματισμό συμβάλει το παρακάτω παλαιότερο άρθρο».***

Στην παρούσα αναφορά θα δείξω ότι από την αμφισβήτηση, την σχετικοποίηση και την απόρριψη εκ μέρους του μηδενιστικού πνεύματος, που καλλιεργήθηκε εντόνως τον 19ο αι., έχει οδηγηθεί ο σύγχρονος άνθρωπος, αλλά και εν γένει η σημερινή κοινωνία, στην ενσυνείδητη αδιαφορία απέναντι σε αξίες, σε θεσμούς και στα προβλήματα της καθημερινότητας. Θα σημειωθεί εκ προοιμίου ότι η αδιαφορία δεν συσχετίζεται μόνον με την πολιτική απάθεια, όπως συνήθως επισημαίνεται, αλλά αφορά, επίσης, την ηθική συμπεριφορά, τις κοινωνικές σχέσεις, την θρησκευτικότητα και την οικολογική συνείδηση.

Είναι γεγονός ότι ο αδιαφορών άνθρωπος χαρακτηρίζεται από την πολιτική απραξία, στην οποία, κατά μία άποψη, έχει οδηγήσει η διαμόρφωση της κοινωνίας της καλοπέρασης: «Στην εποχή της κοινωνίας της καλοπέρασης, αυτό που επιδιώκεται είναι να ενισχυθεί η απολιτικοποίηση, η αποϊδεολογικοποίηση και η πολιτική απάθεια, να πεισθούν οι πολίτες πως τα πράγματα πάνε καλά και πως η καταναλωτική ικανότητα επαυξάνεται επειδή εκφράζουν τη νέα γραφειοκρατία τεχνοκράτες πολιτικοί άνδρες, επαγγελματίες και πεπειραμένοι της κυβερνητικής επιχείρησης» (Χ.Λ. Αρανγκούρεν, Για την δημοκρατία και τον πολιτισμό, Ευθύνη, Αθήνα 2004, σ. 9). Οπωσδήποτε και στην σύγχρονη πολτική υπάρχουν προβλήματα. Αλλά ο αδιαφορών πολίτης αφήνει τις λύσεις των αντιστοίχων προβλημάτων σε άλλους. Έτσι οι αποφάσεις λαμβάνονται από τους τεχνοκράτες (;) ερήμην των πολιτών. Κατ’ ουσίαν, ο πολίτης που συμπεριφέρεται κατ’ αυτόν τον τρόπο δεν μπορεί να χαρακτηρισθεί ενεργεία πολίτης, καθ’ όσον δεν προσφέρει κάτι ιδιαίτερο στην πόλη. Συναφής παράμετρος είναι η ατομικιστική κατοχύρωση και συμπεριφορά. Αν και αυτός ο ανθρωπολογικός τύπος δεν ενδιαφέρεται για τα συλλογικά

επιτεύγματα, επιδεικνύει, πολλές φορές, ένα άκρατο ατομικισμό, αγωνιζόμενος για τα «δικαιώματά του».

Ας δούμε τώρα τα παραδείγματα της ηθικής συμπεριφοράς και της θρησκευτικότητας. Δεν ενδιαφέρει η ηθική συμπεριφορά στην πολιτική και στις κοινωνικές σχέσεις. Εδώ ρυθμιστικός παράγων της συμπεριφοράς είναι κυρίως το συμφέρον και η κοινωνική αποδοχή. Εξ αυτού του λόγου ο αδιαφορών πολίτης υιοθετεί, αβίαστα, την διατύπωση: «Όλοι είναι διεφθαρμένοι, άρα δεν χρειάζεται να γίνει κάτι ώστε να αλλάξει κανείς». Εξ άλλου, η σύγχρονη αδιαφορία στην θρησκευτικότητα έχει αντικαταστήσει τις μηδενιστικές αντιλήψεις του 19ου αι. Είναι χαρακτηριστικό ότι «ο Θεός έπαψε να είναι πρόβλημα για το μεγαλύτερο μέρος των ανθρώπων. Δεν υπάρχουν πια ανάμεσά μας άθεοι η αντιθεϊστές: απλά και μόνο οι άνθρωποι αδιαφορούν για το Θεό … Ο Θεός πέθανε όπως ακριβώς ο γείτονάς μας- το γεγονός δεν φαίνεται να ενδιαφέρει κανένα». (Χ.Λ. Αρανγκούρεν, «Ο χριστιανισμός του Ντοστογιέβσκι και ο δικός μας», στον τόμο Ντοστογιέβσκι. Εκατό χρόνια από τον θάνατό του, Ευθύνη, Αθήνα 1981, σσ. 21-22).

Τέλος, υπάρχει το σημερινό και κρίσιμο οικολογικό πρόβλημα. Παρ’ όλον ότι τα πράγματα στο πλανήτη μας δεν είναι ευοίωνα, σύμφωνα με τους επιστήμονες, ο σύγχρονος άνθρωπος και πολίτης μένει, επίσης, απαθής. Αλλά για την διαμόρφωση μιας οικολογικής συνειδήσεως δεν απαιτείται η συμμετοχή σε κάποιο κοματικό μηχανισμό. Προϋποτίθεται κυρίως η ηθική συνείδηση της διατηρήσεως του περιβάλλοντος χώρου και της αρμονικής παρουσίας του ανθρώπου σε αυτόν. Παράλληλα, είναι επιβεβλημένη η σταδιακή απο-ανάπτυξη σε πηγές και σε περιβάλοντα, τα οποία δεν είναι πλέον το ίδιο εκμεταλλεύσιμα όπως στο παρελθόν, προκειμένου να επανέλθει η οικολογική ισορροπία.

Στις προθέσεις της παρούσης αναφοράς δεν είναι η ανάλυση των κακώς εχόντων πραγμάτων. Αλλά ότι η αδιαφορία είναι πλέον μία «κατάσταση» είναι αναμφισβήτητο. Όπως είναι αναμφισβήτητο ότι ο αδιαφορών άνθρωπος ζει και εργάζεται «εκ του ασφαλούς». Στην αδιάφορη κατάσταση δεν λειτουργεί το παλαιότερο σχήμα θέση-αντίθεση-σύνθεση. Διότι η αδιάφορη κατάσταση είναι μία επιλογή σιωπής και όχι λόγου, απραξίας και όχι πράξεως.

(Ευθύνη, τ. 452, 2009, σσ. 372-373)

(Πηγή ηλ. κειμένου: pemptousia.gr)

ΣΧΕΤΙΚΟ ΑΡΘΡΟ:

Υπερκαταναλωτισμός το ανώτατο στάδιο της ωνιομανίας (Βασίλης Μακρής)